

Félags- og vinnumarkaðsráðuneytið

Minnisblað

Viðtakandi: Velferðarnefnd Alþingis
Sendandi: Félags- og vinnumarkaðsráðuneytið
Dagsetning: 22.05.2023
Málsnúmer: FRN23050049
Bréfalykill: 00.04.00

Efni: Minnisblað til velferðarnefndar Alþingis vegna frumvarps til laga um breytingu á lögum um aðbúnað, hollustuhætti og öryggi á vinnustöðum, nr. 46/1980 (vinnutímaskráning starfsmanna), 940 mál

Inngangur

Í minnisblaði þessu, sem ritað er að beiðni velferðarnefndar Alþingis, kemur fram afstaða félags- og vinnumarkaðsráðuneytisins til umsagna sem nefndinni hafa borist vegna frumvarps til laga um breytingu á lögum um aðbúnað, hollustuhætti og öryggi á vinnustöðum, nr. 46/1980 (vinnutímaskráning starfsmanna).

Hvað varðar tilefni og nauðsyn þeirra breytinga sem umrætt frumvarp gerir ráð fyrir að verði á lögum um aðbúnað, hollustuhætti og öryggi á vinnustöðum vísar ráðuneytið til almennra athugasemda með frumvarpinu. Í því sambandi telur ráðuneytið þó rétt að ítreka að í málinu liggur fyrir formlegt áminningarbréf Eftirlitsstofnunar EFTA til íslenskra stjórnvalda, dags. 7. desember 2022, sem jafnframt hefur verið sent til velferðarnefndar Alþingis til upplýsinga.

Afstaða félags- og vinnumarkaðsráðuneytisins til umsagna

Umsögn BHM

Í umsögn BHM kemur fram að samtökin styðji efni frumvarpsins en að þau leggi jafnframt til að gerð verði orðalagsbreyting til samræmis við niðurstöðu Evrópuþómsstólsins í máli C55/18 CCOO sem og formlegt áminningarbréf Eftirlitsstofnunar EFTA, dags. 7. desember 2022, og að orðinu „hlutlægu“ verði bætt við 1. gr. frumvarpsins, fyrir framan orðin „áreiðanlegu og aðgengilegu kerfi“. BHM telur enn fremur að um grundvallaratriði sé að ræða þar sem tímaskráning, þar sem hlutlægni sé lögð til grundvallar, tryggi meðal annars að skráning daglegs vinnutíma sé óháð huglægu mati atvinnurekanda.

Afstaða ráðuneytisins

Texti 1. gr. frumvarpsins sem hér um ræðir var líkt og fram kemur í almennum athugasemdum frumvarpsins upphaflega unninn í nefnd sem skipuð var árið 2019 af þáverandi félags- og barnamálaráðherra en í nefndinni áttu sæti fulltrúar frá félagsmálaráðuneyti (nú félags- og vinnumarkaðsráðuneyti), Alþýðusambandi Íslands, Bandalagi háskólanna, BSRB, Sambandi íslenskra sveitarfélaga, Samtökum atvinnulífsins, Vinnueftirliti ríkisins og Vinnumálastofnun auk þess sem formaður nefndarinnar var skipaður án tilnefningar. Nefndinni var falið að koma til framkvæmda tilteknum aðgerðum er lúta að vinnumarkaði og var afurð nefndarinnar frumvarp sem lagt var fram á 152. löggjafarþingi, en náði þó ekki fram að ganga á Alþingi, og er efni frumvarpsins sem hér um ræðir hluti af því frumvarpi.

Í ljósi þess að efni þess frumvarps sem hér um ræðir var unnið í samstarfi við framangreinda aðila þótti ekki sérstök ástæða til að breyta texta þess þegar frumvarpið var lagt fram. Þá hefur efni frumvarpsins verið borið undir Eftirlitsstofnun EFTA sem hafði ekki athugasemdir við efni þess. Ráðuneytið hefur þó engar athugasemdir við tillögu BHM um orðalagsbreytingu í 1. gr.

frumvarpsins.

Umsagnir BSRB og ASÍ

BSRB og ASÍ styðja efni frumvarpsins í umsögnum sínum og telja að frumvarpið feli meðal annars í sér rétta innleiðingu á tilskipun Evrópuþingsins og ráðsins 2003/88/EB frá 4. desember 2003, um ákveðna þætti er varða skipulag vinnutíma. Þá vísa félögin í dóma sem hafa fallið á undanförunum árum þar sem dómstólar hafa hafnað kröfum launafólks á þeim forsendum að því hafi sjálfu borið að halda utan um vinnutíma sinn. Auk þess telur ASÍ meðal annars að verði frumvarpið að lögum sé um að ræða mikla réttarbót fyrir launafólk á innlendum vinnumarkaði.

Afstaða ráðuneytisins

Ráðuneytið hefur engar athugasemdir við umsagnir BSRB og ASÍ.

Umsögn SA

Í umsögn SA kemur meðal annars fram að samtökin telji að frumvarpið gangi lengra en nauðsynlegt er til að koma til móts við nýja túlkun Evrópuþingsins eins og hún komi fram í máli C55/18 CCOO er varði ákvæði tilskipunar Evrópuþingsins og ráðsins 2003/88/EB frá 4. desember 2003, um ákveðna þætti er varða skipulag vinnutíma. Enn fremur kemur fram í umsögn SA að með frumvarpinu sé ekki gætt meðalhófs þar sem fyrirhugað sé að innleiða íþyngjandi og kostnaðarsama kvöð vegna starfsgreina og vinnustaða þar sem kerfisbundin skráning vinnutíma með „áreiðanlegu og aðgengilegu kerfi“ sé ónauðsynleg með öllu. Þá kemur fram að oft og tíðum sé óþarfi að skrá vinnutíma starfsfólks, til að mynda þegar vinnutíminn kemur fram í ráðningarsamningi viðkomandi og að frumvarpið bjóði ekki upp á valkosti eins að skrá einungis frávik ef einhver eru í stað þess að skrá daglega reglubundinn vinnudag.

Er því að mati SA um að ræða kröfu um að innleidd verði stimpilkukka eða annað sambærilegt skráningarkerfi þar sem engin þörf sé á tímaskráningu og engin eftirspurn sé eftir slíku af hálfu starfsfólks. Þá kemur fram í umsögn SA að ekki verði séð að önnur Norðurlönd hafi brugðist við framangreindum dómi Evrópuþingsins með lagasetningu og leggja samtökin til að ráðuneytinu verði falið að skoða nánar hvernig aðrar þjóðir hyggjast standa að lagabreytingum vegna dómsins og að endurskoða frumvarpið í kjölfarið með hliðsjón af þeirri vinnu.

Afstaða ráðuneytisins

Í ljósi umsagnar SA bendir ráðuneytið á að með framlagningu frumvarpsins sé meðal annars verið að bregðast við formlegu áminningarbréfi Eftirlitsstofnunar EFTA, dags. 7. desember 2022, þar sem fram kemur að niðurstaða Evrópuþingsins í máli C55/18 CCOO sé skuldbindandi hér á landi með vísan til samningsins um Evrópska efnahagssvæðið, sem lögfestur var hér á landi með lögum um Evrópska efnahagssvæðið, nr. 2/1993. Í framangreindum dómi Evrópuþingsins kemst dómstóllinn að þeirri niðurstöðu að ákvæði tilskipunar Evrópuþingsins og ráðsins 2003/88/EB frá 4. desember 2003, um ákveðna þætti er varða skipulag vinnutíma, feli í sér að atvinnurekendur í aðildarríkjum þurfi að koma upp áreiðanlegu og aðgengilegu kerfi vegna skráningar á vinnutíma starfsfólks þeirra. Að mati ráðuneytisins er því ekki unnt að ganga skemur hvað varðar breytingar á lögum en frumvarpið geri ráð fyrir eigi að koma til móts við athugasemdir Eftirlitsstofnunar EFTA enda um að ræða skýra kröfu um að atvinnurekendum sé skylt að koma upp kerfi vegna skráningar á vinnutíma starfsmanna sinna.

Ráðuneytið bendir jafnframt á að í frumvarpinu er gert ráð fyrir að það sé á forræði hlutaðeigandi atvinnurekanda með hvaða hætti vinnutímaskráning fari fram og er þá gert ráð fyrir að sú leið sem valin verður henti viðkomandi starfsemi hveju sinni. Að mati ráðuneytisins er því í frumvarpinu ekki verið að gera þá kröfu að skráning vinnutíma skuli í öllum tilvikum gerð með stimpilkukku eða sambærilegu skráningarkerfi. Megintilgangur skráningar á vinnutíma er að mati ráðuneytisins að tryggja það að starfsfólk geti fengið áreiðanlegar upplýsingar um vinnutíma sinn sem og að Vinnueftirlit ríkisins eða eftir atvikum dómstólar geti metið hvort ákvæði laga um aðbúnað,

hollustuhætti og öryggi á vinnustöðun, nr. 46/1980, um hámarksvinnutíma og lágmarkshvöld og vikulegan frídag séu virt sem og hvort starfsfólk hafi fengið hvöld síðar ef vikið er frá reglum um hvíldartíma og vikulegan frídag samkvæmt lögnum eða kjarasamningum. Að mati ráðuneytisins má því ætla að í þeim tilvikum þegar um er að ræða reglubundinn vinnutíma starfsfólks hjá atvinnurekanda, s.s. hefðbundna dagvinnu, verði ekki um að ræða flókið kerfi fyrir atvinnurekendur vegna skráningar á vinnutíma starfsmanna.

Þá ítrekar ráðuneytið að efni frumvarpsins var samið í nefnd sem SA áttu aðild að líkt og getið er hér að framan og voru því samtökin upplýst um efni þess á fyrri stigum.